

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2021 m. spalio 28 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsauga – Direktyva 92/43/EEB – 12 straipsnio 1 dalis – Griežtos gyvūnų rūšių apsaugos sistema – IV priedo a dalis – *Cricetus cricetus* (balėsas) – Poilsio ir veisimosi vietos – Pažeidimas arba sunaikinimas“

Byloje C-357/20

dėl *Verwaltungsgericht Wien* (Vienos administracinis teismas, Austrija) 2020 m. liepos 10 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2020 m. liepos 31 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

IE

prieš

Magistrat der Stadt Wien

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro antrosios kolegijos pirmininko pareigas einantis pirmosios kolegijos pirmininkas A. Arabadžiev (pranešėjas), teisėjai I. Ziemele, T. von Danwitz, P. G. Xuereb ir A. Kumin,

generalinė advokatė J. Kokott,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek, J. Vlácil ir L. Dvořáková,
- Europos Komisijos, atstovaujamos C. Hermes ir M. Noll-Ehlers,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinės advokatės nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

* Proceso kalba: vokiečių.

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, 1992, p. 7; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 102; klaidų ištaisymas OL L 81, 2015, p. 5; toliau – Buveinių direktyva) 12 straipsnio 1 dalies d punkto išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant nekilnojamojo turto plėtotojo darbuotojo IE ir *Magistrat der Stadt Wien* (Vienos miesto savivaldybė, Austrija) ginčą dėl šios savivaldybės priimto administracinio sprendimo skirti IE baudą, o jos nesumokėjus – alternatyvią laisvės atėmimo bausmę už tai, kad įgyvendindamas pastato statybos projektą pažeidė ir sunaikino saugomų gyvūnų rūšių, įtrauktų į Buveinių direktyvos IV priedo a dalį, sąrašė nurodyto *Cricetus cricetus* (balėsas) poilsio ir veisimosi vietas. Dėl šio ginčo jau buvo pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, dėl jo Teisingumo Teismas 2020 m. liepos 2 d. priėmė Sprendimą *Magistrat der Stadt Wien (Balėsas)* (C-477/19, EU:C:2020:517).

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Buveinių direktyvos 2 straipsnyje numatyta:
 - „1. Šios direktyvos tikslas – padėti užtikrinti biologinę įvairovę, apsaugant natūralias buveines ir laukinę fauną bei florą europinėje valstybių narių, kurioms taikoma [SESV], teritorijoje.
 2. Priemonės, kurių imamasi pagal šią direktyvą, turi palaikyti ar atstatyti palankią [Europos Sąjungos] svarbos natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros rūšių apsaugos būklę.
 3. Taikant priemones pagal šią direktyvą, atsižvelgiama į ekonominius, socialinius ir kultūrinius reikalavimus bei regionines ir vietines charakteristikas.“
- 4 Šios direktyvos 12 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Valstybės narės imasi reikiamų priemonių sukurti į IV priedo a dalį įrašytų gyvūnų rūšių griežtos apsaugos jų paplitimo areale sistemą, draudžiančią:

 - a) bet kokia forma tyčia gaudyti ar žudyti šių rūšių individus gamtoje;
 - b) šias rūšis tyčia trikdyti, ypač jų perėjimo [veisimosi], jauniklių auginimo, žiemos miego ir migracijos metu;
 - c) tyčia naikinti ar rinkti kiaušinius gamtoje;
 - d) pažeisti ar naikinti perėjimo [veisimosi] ar poilsio vietas.“
- 5 Tarp gyvūnų ir augalų rūšių, kurios yra „[Europos Sąjungos] svarbos <...> kurias būtina griežtai saugoti“ ir kurių sąrašas pateiktas minėtos direktyvos IV priedo a dalyje, be kita ko, paminėtas *Cricetus cricetus* (balėsas).

Austrijos teisė

- 6 Buveinių direktyva į Vienos federalinės žemės (Austrija) teisę perkelta pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos 1998 m. rugpjūčio 31 d. *Wiener Naturschutzgesetz* (Vienos aplinkos apsaugos įstatymas) (*LGBL. für Wien, 45/1998*, toliau – *WNSchG*).
- 7 *WNSchG* 10 straipsnio 3 dalies 4 punkte pakartojamas šios direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punkto tekstas. Jame, be kita ko, nurodyta, kad draudžiama pažeisti ar naikinti griežtai saugomų gyvūnų veisimosi ar poilsio vietas.
- 8 Už 10 straipsnio 3 dalies 4 punkto pažeidimą taikomos *WNSchG* 49 straipsnio 1 dalies 5 punkte nustatytos sankcijos. Pagal šią nuostatą tas, kuris, pažeisdamas *WNSchG* 10 straipsnio 3 dalies 4 punktą, pažeidė ar sunaikino griežtai saugomų gyvūnų rūšių veisimosi ar poilsio vietas, baudžiamas bauda iki 21 000 EUR arba jos nesumokėjęs – alternatyvia laisvės atėmimo iki keturių savaičių bausme, o pakartotinio pažeidimo atveju – bauda iki 35 000 EUR arba jos nesumokėjęs – alternatyvia laisvės atėmimo iki šešių savaičių bausme.
- 9 Remiantis *WNSchG* 22 straipsnio 5 dalimi, kompetentinga institucija gali leisti individualias intervencijas, jeigu numatoma priemonė individualiai arba kartu su kitomis priemonėmis, dėl kurių pateiktas prašymas kompetentingai institucijai, iš esmės nekenkia apsaugos tikslui.
- 10 *Naturschutzverordnung* priede *Cricetus cricetus* (balėsas) apibrėžtas kaip griežtai saugoma gyvūnų rūšis.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 11 Nekilnojamojo turto projekto plėtotojas, IE darbdavys, vykdė pastato statybos darbus sklype, kuriame buvo apsigyvenęs *Cricetus cricetus* (balėsas). Šio sklypo savininkas, kuriam tai buvo žinoma, apie tai informavo nekilnojamojo turto plėtotoją, o šis, prieš pradėdamas darbus, pasikvietė aplinkosaugos specialistą. Specialistas žemėlapyje pažymėjo įėjimus į *Cricetus cricetus* (balėsas) urvus ir konkrečioje teritorijoje nustatė, ar tie urvai buvo gyvenami.
- 12 Prieš pradėdamas darbus, nekilnojamojo turto plėtotojas užsakymu buvo nuimta velėna, išvalyta statybų aikštelė, nutiestas kelias sunkvežimiams ir visai šalia įėjimų į *Cricetus cricetus* (balėsas) urvus įrengta stovėjimo aikštelė (toliau – žalingos priemonės). Visų pirma nuimant velėną siekta, kad plotuose, kuriuose turėjo būti atliekami statybos darbai, apsigyvenęs *Cricetus cricetus* (balėsas) pereitų į specialiai saugomus ir šiai gyvūnų rūšiai skirtus plotus. Vis dėlto kompetentingoms institucijoms nebuvo pateiktas prašymas išduoti išankstinį leidimą dėl žalingų priemonių, taigi iki darbų pradžios jo nebuvo gauta. Be to, bent du įėjimai į urvus buvo sugriauti.
- 13 Taigi Vienos miesto savivaldybė laikėsi nuomonės, kad IE, kaip minėto nekilnojamojo turto plėtotojas, buvo atsakingas už *Cricetus cricetus* (balėsas) poilsio ir veisimosi vietų pažeidimą ir sunaikinimą, ir vadovaudamasi *WNSchG* 10 straipsnio 3 dalies 4 punktu skyrė jam baudą, kurios nesumokėjęs ši sankcija galėjo būti pakeista laisvės atėmimo bausme.
- 14 IE pateikė skundą *Verwaltungsgericht Wien* (Vienos administracinis teismas, Austrija), juo ginčijo šios baudos skyrimą, motyvuodamas tuo, kad, pirma, įgyvendinant žalingas priemones *Cricetus cricetus* (balėsas) nesinaudojo urvais ir, antra, šios priemonės nelėmė minėtos gyvūnų rūšies poilsio ir veisimosi vietų pažeidimo ar sunaikinimo.

- 15 Šiomis aplinkybėmis tas teismas 2019 m. birželio 12 d. pirmuoju prašymu priimti prejudicinį sprendimą pateikė Teisingumo Teismui kelis klausimus dėl Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punkto išaiškinimo, siekdamas sužinoti, ką reiškia sąvokos „poilsio vieta“, „veisimosi vieta“, „pažeidimas“ ir „sunaikinimas“, kaip jos suprantamos pagal šią nuostatą. 2020 m. liepos 2 d. Sprendimu *Magistrat der Stadt Wien (Balėsas)* (C-477/19, EU:C:2020:517) Teisingumo Teismas atsakė į pirmąjį iš šių klausimų ir nurodė, kad minėta nuostata turi būti aiškinama taip, kad „poilsio vietų“ sąvoka apima ir poilsio vietas, kuriomis nebesinaudoja *Cricetus cricetus* (balėsas), jeigu yra pakankamai didelė tikimybė, kad ši rūšis grįš į šias poilsio vietas (tai turėjo patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas). Be to, tame sprendime Teisingumo Teismas kitus klausimus pripažino nepriimtinais dėl to, kad prašyme priimti prejudicinį sprendimą nebuvo pakankamai apibrėžtos atitinkamos faktinės aplinkybės ir nacionalinės teisės sistema ir nebuvo išaiškinta, koku konkrečiu pagrindu prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas yra būtinas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui sprendžiant pagrindinę bylą.
- 16 Būtent šiomis aplinkybėmis tas teismas Teisingumo Teismui pateikė naują prašymą priimti prejudicinį sprendimą, jame išsamiau išdėstė faktines aplinkybes ir nurodė, kad „poilsio vietos pažeidimas“, „poilsio vietos sunaikinimas“, „veisimosi vietos pažeidimas“ ir „veisimosi vietos sunaikinimas“ pagal nacionalinės teisės aktus yra keturi atskiri pažeidimai, už kuriuos turi būti baudžiama atskirai. Todėl jis mano, kad, siekiant išspręsti ginčą pagrindinėje byloje, būtina nustatyti sąvokos „veisimosi vieta“ taikymo sritį tiek erdvės, tiek laiko atžvilgiu, taip pat kriterijus, pagal kuriuos būtų galima atskirti veisimosi vietos ir (arba) poilsio vietos „pažeidimą“ nuo „sunaikinimo“.
- 17 Visų pirma prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punkte numatyta apsauga yra susijusi tik su konkrečiai su *Cricetus cricetus* (balėsas) apsigyvenimu urvuose, ar ji apima ir šių urvų prieigas. Be to, tas teismas, atsižvelgdamas į tai, kad IE paskirto privataus eksperto ir Vienos miesto savivaldybės administracijos ekspertų nuomonės išsiskyrė, nurodo būtinybę atsakyti į klausimą, ar sprendžiant dėl veisimosi vietos pripažinimo laikotarpio reikėtų atsižvelgti tik į *Cricetus cricetus* (balėsas) faktinio ir konkretaus apsigyvenimo urvuose ir šios gyvūnų rūšies palikuonių atsiskyrimo laikotarpį, ar taip pat reikėtų atsižvelgti į šios gyvūnų rūšies nėštumo ir priklausomybės laikotarpį.
- 18 Šiomis aplinkybėmis *Verwaltungsgericht Wien* (Vienos administracinis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Kaip turėtų būti suprantama sąvoka „perėjimo [veisimosi] vieta“ pagal [Buveinių direktyvos] 12 straipsnio [1] dalies [d] punktą ir kaip „perėjimo [veisimosi] vieta“ teritoriniu požiūriu turi būti atskirta nuo kitų vietų?
 2. Kokiais veiksniais remiantis nustatoma, ar veisimosi vietos buvimo trukmė yra ribota, ir, jei taip, kiek trunka šis laikotarpis?
 3. Kokiais kriterijais vadovaujantis nustatoma, ar tam tikru veiksmu ar neveikimu veisimosi vieta buvo pažeista ar sunaikinta?
 4. Kokiais kriterijais vadovaujantis nustatoma, ar buvo pažeista ar sunaikinta „poilsio vieta“, kaip ji suprantama pagal [Buveinių direktyvos] 12 straipsnio [1] dalies [d] punktą?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 19 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punktas turi būti aiškinamas taip, kad šioje nuostatoje vartojama sąvoka „veisimosi vieta“ apima tik *Cricetus cricetus* (balėsas) urvus, ar ji taikoma ir šios saugomos gyvūnų rūšies urvų prieigoms.
- 20 Vadovaujantis Teisingumo Teismo suformuota jurisprudencija, aiškinant Sąjungos teisės nuostatą reikia atsižvelgti ne tik į jos tekstą, bet ir į kontekstą ir teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus (2020 m. liepos 2 d. Sprendimo *Magistrat der Stadt Wien (Balėsas)*, C-477/19, EU:C:2020:517, 23 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 21 Pirma, reikia pažymėti, kad pagal Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punktą valstybės narės privalo imtis reikiamų priemonių sukurti į šios direktyvos IV priedo a dalį įrašytų gyvūnų rūšių griežtos apsaugos jų paplitimo areale sistemą, draudžiančią pažeisti ar naikinti veisimosi ar poilsio vietas.
- 22 Vis dėlto iš šios nuostatos formuluotės nėra aišku, ar pagal šią nuostatą saugomų gyvūnų rūšių veisimosi vietoms taikoma apsauga apima ir tokių vietų prieigas.
- 23 Antra, dėl Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punkto konteksto pažymėtina, kad nors Buveinių direktyvoje nepateikta sąvokos „veisimosi vieta“ apibrėžtis, Teisingumo Teismas pabrėžė, kad šioje nuostatoje numatytas draudimas taikomas ne tiesiogiai gyvūnų rūšims, o skirtas svarbioms jų buveinių dalims apsaugoti (2020 m. liepos 2 d. Sprendimo *Magistrat der Stadt Wien (Balėsas)*, C-477/19, EU:C:2020:517, 28 punktas).
- 24 Tai reiškia, kad griežta apsauga, kurią teikia Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punktas, siekiama užtikrinti, kad svarbios saugomų gyvūnų rūšių buveinių dalys būtų išsaugotos taip, kad tokie gyvūnai turėtų, be kita ko, veistis reikalingas sąlygas (pagal analogiją žr. 2020 m. liepos 2 d. Sprendimo *Magistrat der Stadt Wien (Balėsas)*, C-477/19, EU:C:2020:517, 29 punktą).
- 25 Pažymėtina, kad aiškinant Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punkte įtvirtintą sąvoką „veisimosi vieta“ taip, kaip ją aiškina ieškovas pagrindinėje byloje, t. y. kai siekiama šią sąvoką taikyti tik *Cricetus cricetus* (balėsas) urvams, kyla pavojus, kad ši apsauga bus netaikoma šios saugomos gyvūnų rūšies palikuonims veistis ir jaunikiams atsivesti reikalingoms teritorijoms, kurios gali būti šių urvų prieigose. Toks aiškinimas neužtikrintų svarbios tos gyvūnų rūšies buveinių dalių išsaugojimo tam, kad ši rūšis galėtų pasinaudoti sąlygomis, kurios, be kita ko, yra reikalingos veistis.
- 26 Šiuo klausimu Bendrijos svarbos gyvūnų rūšių griežtos apsaugos, numatytos Buveinių direktyvoje 92/43/EEB, gairėse (galutinė versija, 2007 m. vasaris) Komisija nurodo, kad, viena vertus, Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punktas turi būti suprantamas taip, kad juo siekiama apsaugoti veisimosi vietų ekologinį funkcionavimą, o kita vertus, kad šios vietos gali apimti vietas, kurios reikalingos poruotis, veistis, guoliui sukurti, kiaušiniams dėti ar perėti, vietas, kuriose vystosi kiaušinių gemalai ir išperinami paukščiukai, taip pat vietas, kuriose sukami lizdai ir atsivedami jaunikliai, kai jose gyvena nuo tų vietų priklausomi palikuonys.

- 27 Taigi iš Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punkto konteksto matyti, kad sąvoka „veisimosi vieta“ turi būti suprantama kaip apimanti visas teritorijas, būtinas atitinkamoms gyvūnų rūšims sėkmingai veistis, įskaitant veisimosi vietos prieigas; šį aiškinimą taip pat patvirtina šios direktyvos tikslai.
- 28 Trečia, reikia priminti, kad, kaip Teisingumo Teismas pažymėjo savo 2020 m. liepos 2 d. Sprendimo *Magistrat der Stadt Wien (Balėsas)* (C-477/19, EU:C:2020:517) 18 punkte, pagal Buveinių direktyvos 2 straipsnio 1 dalį Buveinių direktyvos tikslas – „padėti užtikrinti biologinę įvairovę, apsaugant natūralias buveines ir laukinę fauną bei florą europinėje valstybių narių <...> teritorijoje“. Be to, pagal šios direktyvos 2 straipsnio 2 ir 3 dalis priemonės, kurių imamasi pagal šią direktyvą, yra skirtos palankiai Sąjungos svarbos natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros rūšių apsaugos būklei palaikyti ar atkurti ir jomis atsižvelgiama į ekonominius, socialinius ir kultūrinius reikalavimus, taip pat į regionines ir vietines charakteristikas.
- 29 Be to, Buveinių direktyvos tikslas – užtikrinti griežtą gyvūnų rūšių apsaugą, visų pirma pasitelkiant 12 straipsnio 1 dalyje nustatytus draudimus, todėl šioje nuostatoje numatytas apsaugos režimas turi suteikti galimybę veiksmingai užkirsti kelią saugomų gyvūnų rūšių buveinėms kylančioms grėsmėms (šiuo klausimu žr. 2020 m. liepos 2 d. Sprendimo *Magistrat der Stadt Wien (Balėsas)*, C-477/19, EU:C:2020:517, 20 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 30 Taigi Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punkte numatyta saugomų gyvūnų rūšių veisimosi vietų apsauga turi užtikrinti, kad šios vietos prisidėtų prie palankios šios gyvūnų rūšies apsaugos būklės palaikymo ar atkūrimo, t. y. jos tikslas – užtikrinti nuolatinį jų ekologinį funkcionavimą.
- 31 Vis dėlto su šiuo tikslu būtų nesuderinama, jei saugomų gyvūnų rūšių veisimosi vietų prieigos būtų nesaugomos, nors jos gali būti reikalingos tam, kad ši gyvūnų rūšis galėtų sėkmingai veistis.
- 32 Šiuo atveju akivaizdu, kad žalą darančios priemonės pasireiškė velėnos *Cricetus cricetus* (balėsas) urvų prieigose nuėmimu, statybų aikštelės išvalymu, kelio sunkvežimiams nutiesimu ir stovėjimo aikštelės visai šalia įėjimų į urvus statyba.
- 33 Tokiomis aplinkybėmis, kaip matyti tiek iš Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punkto konteksto, tiek iš šia nuostata siekiamų tikslų, reikia pripažinti, kad pagal šią nuostatą reikalaujama saugomos gyvūnų rūšies veisimosi vietos apsauga taptų neveiksminga, jei šios vietos prieigose vykdomos žmogaus veiklos tikslas arba rezultatas yra šios rūšies gyvūnų nebesilankymas atitinkamoje veisimosi vietoje (tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas).
- 34 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punktas turi būti aiškinamas taip, kad šioje nuostatoje vartojama sąvoka „veisimosi vieta“ apima ir šios vietos prieigas, jeigu tos prieigos yra būtinos, kad šios direktyvos IV priedo a dalyje išvardytos saugomos gyvūnų rūšys, kaip antai *Cricetus cricetus* (balėsas), galėtų sėkmingai veistis.

Dėl antrojo klausimo

- 35 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punktas turi būti aiškinamas taip, kad šioje nuostatoje numatyta saugomų gyvūnų rūšių veisimosi vietų apsauga yra ribota laiko atžvilgiu.

- 36 Iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma siekia išsiaiškinti, ar ši apsauga apima tik *Cricetus cricetus* (balėsas) faktinio ir konkretaus apsigyvenimo urvuose ir šios gyvūnų rūšies palikuonių atsiskyrimo laikotarpį, ar ji taikoma ir visam šios gyvūnų rūšies neštumo ir priežiūros laikotarpiui.
- 37 Siekiant atsakyti į šį klausimą, pažymėtina, kad 2020 m. liepos 2 d. Sprendime *Magistrat der Stadt Wien (Balėsas)* (C-477/19, EU:C:2020:517) Teisingumo Teismas turėjo patikslinti sąvokos „poilsio vieta“, kaip ji suprantama pagal Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punktą, taikymo sritį. Taigi Teisingumo Teismas, remdamasis pažodiniu, sisteminiu ir teleologiniu šios nuostatos aiškinimu, pateikė platų šios sąvokos aiškinimą laiko atžvilgiu, pagal kurį aptariamoms gyvūnų rūšies poilsio vietų apsauga taikoma ir toms poilsio vietoms, kuriose ta gyvūnų rūšis nebesilanko, jeigu yra pakankamai didelė tikimybė, kad ši gyvūnų rūšis į tas vietas sugrįš.
- 38 Atsižvelgiant į šio sprendimo 24, 29 ir 30 punktuose išdėstytus argumentus dėl griežtos Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punkte numatytos apsaugos, toks platus aiškinimas taikytinas ir šioje nuostatoje nurodyto veisimosi vietų apsaugos taikymo sričiai laiko atžvilgiu.
- 39 Iš to matyti, kad, siekiant užtikrinti griežtą šioje nuostatoje numatytą apsaugą, saugomos gyvūnų rūšies veisimosi vietos turi būti saugomos tiek, kiek reikia, kad ši gyvūnų rūšis galėtų sėkmingai veistis, taigi ši apsauga taikoma ir nebeužimtoms veisimosi vietoms, jeigu yra pakankamai didelė tikimybė, kad ši gyvūnų rūšis į jas sugrįš (tai turi nustatyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas).
- 40 Tokią išvadą patvirtina ir šio sprendimo 26 punkte minėtos gairės, kuriose Komisija nurodė, kad veisimosi vietos yra itin svarbios saugomų gyvūnų rūšių gyvenimo ciklui ir sudaro labai svarbią jiems išlikti būtinos bendros buveinės dalį, todėl jas būtina saugoti net tada, kai jos nėra užimtoms, tačiau esant didelei tikimybei, kad atitinkama gyvūnų rūšis į jas sugrįš.
- 41 Vadinas, Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punktas negali būti aiškinamas taip, kad šioje nuostatoje numatyta saugomos gyvūnų rūšies veisimosi vietų apsauga apima tik šios gyvūnų rūšies faktinio ir konkretaus apsigyvenimo arba neštumo ir priklausomybės laikotarpį.
- 42 Taigi, siekiant įgyvendinti šioje nuostatoje numatytą apsaugos tvarką, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, visų pirma, siekdamas apsaugoti ekologinį *Cricetus cricetus* (balėsas) veisimosi vietų funkcionavimą, turi išnagrinėti, ar pakankamai tikėtina, jog ši saugoma gyvūnų rūšis sugrįš į šias vietas ir jose veisis kitais nei ankstesniame punkte nurodytais laikotarpiais.
- 43 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punktas turi būti aiškinamas taip, kad saugomų gyvūnų rūšių veisimosi vietos turi būti saugomos tiek, kiek reikia, kad šios gyvūnų rūšys galėtų sėkmingai veistis, taigi ši apsauga taikoma ir nebeužimtoms veisimosi vietoms, jeigu yra pakankamai didelė tikimybė, jog ši gyvūnų rūšis į jas sugrįš.

Dėl trečiojo ir ketvirtojo klausimų

- 44 Trečiuoju ir ketvirtuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, kaip aiškinti „pažeidimo“ ir „sunaikinimo“ sąvokas pagal Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punktą.

- 45 Visų pirma prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar žalingos priemonės reiškia veisimosi ir (arba) poilsio vietos „pažeidimą“ arba „sunaikinimą“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.
- 46 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad Buveinių direktyvoje nepateikiama šių sąvokų apibrėžtis, todėl jos turi būti aiškinamos remiantis juos sudarančių žodžių įprasta reikšme bendrinėje kalboje, kartu atsižvelgiant į kontekstą, kuriam esant šios sąvokos vartojamos, ir teisės aktų, kuriuose minėtos sąvokos įtvirtintos, tikslus (šiuo klausimu žr. 2020 m. spalio 1 d. Sprendimo *Staatssecretaris van Financiën (Afrodiziakams taikomas lengvatinis PVM tarifas)*, C-331/19, EU:C:2020:786, 24 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 47 Pirma, kalbant apie įprastinę sąvokų „pažeidimas“ ir „sunaikinimas“ reikšmę bendrinėje kalboje, reikėtų pažymėti, kad jos atitinkamai reiškia blogėjimą (įskaitant ir laipsnišką silpnėjimą) ir sunaikinimą.
- 48 Antra, kalbant apie Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punkto taikymo kontekstą, iš šio sprendimo 26 punkte nurodytų Komisijos gairių matyti, kad pažeidimas gali būti apibrėžiamas kaip fizinis buveinės, veisimosi ar poilsio vietos būklės pablogėjimas, kuris (kitais atvejais) gali vykti lėtai ir palaipsniui mažinti atitinkamos vietos ekologinį funkcionavimą; taigi toks pablogėjimas gali iš karto nesukelti funkcionavimo praradimo, tačiau pakenkti jo kokybei ar kiekybei ir galiausiai lemti visišką jo praradimą.
- 49 Taip pat reikėtų priminti, kad toje nuostatoje nustatytas draudimas atlikti veiksmus, kuriais pažeidžiamos ar naikinamos veisimosi ar poilsio vietos, priešingai nei tos direktyvos 12 straipsnio 1 dalies a–c punktuose nurodytų veiksmų atveju, apima ne tik tyčinius veiksmus (šiuo klausimu žr. 2020 m. liepos 2 d. Sprendimo *Magistrat der Stadt Wien (Balėsas)*, C-477/19, EU:C:2020:517, 27 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 50 Galiausiai dėl Buveinių direktyvos tikslo taip pat reikia priminti, kad, kaip minėta šio sprendimo 29 punkte, juo siekiama užtikrinti griežtą gyvūnų rūšių apsaugą, visų pirma pasitelkiant 12 straipsnio 1 dalyje nustatytus draudimus.
- 51 Atsižvelgiant į šią griežtos apsaugos sistemą, veisimosi ar poilsio vietos ekologinio funkcionavimo tyčinio ar netyčinio pablogėjimo laipsnis laikytinas lemiamu kriterijumi, pagal kurį galima atskirti veisimosi ar poilsio vietos pažeidimą nuo jos sunaikinimą lemiančio veiksmo.
- 52 Visų pirma reikėtų užtikrinti saugomų gyvūnų rūšių veisimosi ir poilsio vietų apsaugą nuo žmogaus veiklos lemiamo pažeidimo ar sunaikinimo tam, kad jose ir toliau būtų sudarytos šiai gyvūnų rūšiai sėkmingai išsėtis ar veistis reikalingos sąlygos. Atliekant tokį vertinimą būtina atsižvelgti į konkrečius atitinkamos gyvūnų rūšies, kuriai priklauso aptariamas gyvūnas, būdingus ekologinius reikalavimus, taip pat į tos gyvūnų rūšies gyvūnų, gyvenančių atitinkamoje veisimosi ar poilsio vietoje, padėtį.
- 53 Šiuo atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, taikdamas Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punktą, turi įvertinti, ar dėl žalingų priemonių taikymo šių buveinių ekologinis funkcionavimas palaipsniui sumažėjo arba buvo visiškai sunaikintas.
- 54 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į trečiąjį ir ketvirtąjį klausimus reikia atsakyti, kad Buveinių direktyvos 12 straipsnio 1 dalies d punktas turi būti aiškinamas taip, kad šioje nuostatoje vartojamos sąvokos „pažeidimas“ ir „sunaikinimas“ turi būti aiškinamos kaip atitinkamai

reiškiančios laipsnišką saugomos gyvūnų rūšies veisimosi ar poilsio vietos ekologinio funkcionavimo sumažėjimą ir visišką šio funkcionavimo praradimą (nepriklausomai nuo to, ar tokia žala padaryta tyčia).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 55 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiai teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos 12 straipsnio 1 dalies d punktas turi būti aiškinamas taip, kad šioje nuostatoje vartojama sąvoka „veisimosi vieta“ apima ir šios vietos prieigas, jeigu tos prieigos yra būtinos, kad šios direktyvos IV priedo a dalyje išvardytos saugomos gyvūnų rūšys, kaip antai *Cricetus cricetus* (balėsas), galėtų sėkmingai veistis.
2. Tarybos direktyvos 92/43 12 straipsnio 1 dalies d punktas turi būti aiškinamas taip, kad saugomų gyvūnų rūšių veisimosi vietos turi būti saugomos tiek, kiek reikia, kad šios gyvūnų rūšys galėtų sėkmingai veistis, taigi ši apsauga taikoma ir nebeužimtoms veisimosi vietoms, jeigu yra pakankamai didelė tikimybė, kad ši gyvūnų rūšis į jas sugrįš.
3. Tarybos direktyvos 92/43 12 straipsnio 1 dalies d punktas turi būti aiškinamas taip, kad šioje nuostatoje vartojamos sąvokos „pažeidimas“ ir „sunaikinimas“ turi būti aiškinamos kaip atitinkamai reiškiančios laipsnišką saugomos gyvūnų rūšies veisimosi ar poilsio vietos ekologinio funkcionavimo sumažėjimą ir visišką šio funkcionavimo praradimą (nepriklausomai nuo to, ar tokia žala padaryta tyčia).

Parašai.